

УДК 796.07-057.875

**ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ
СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТУ УКРАЇНИ В ХХІ СТОЛІТТІ****Євген ПРИСТУПА, Михайло МЕЛЬНИК, Мар'ян ПІТИН***Львівський державний університет фізичної культури, м. Львів, Україна,
e-mail: pityn7@gmail.com*

Анотація. Реформування системи фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах України зумовило появу нових викликів для фахівців із галузі фізичної культури. **Мета дослідження:** обґрунтувати напрямки розвитку студентського спорту з урахуванням сучасного етапу розвитку України в ХХІ столітті. **Результати.** Установлено, що сукупність напрямків подальшого розвитку студентського спорту України в короткостроковому та довгостроковому періодах розподіляються на підгрупи за значенням та змістом. Загалом, для відмінних структур короткострокового та довгострокового розвитку студентського спорту України спільними напрямами подальшого розвитку студентського спорту України із високою ймовірною ефективністю є такі: налагодження та координація співпраці структур студентського спорту зі спонсорами та меценатами, запровадження пілґ для забезпечення харчуванням та проживанням студентів-спортсменів у вишах.

Ключові слова: студентський спорт, обґрунтування, напрями, розвиток.

**ОБОСНОВАНИЕ НАПРАВЛЕНИЙ
РАЗВИТИЯ СТУДЕНЧЕСКОГО СПОРТА
УКРАИНЫ В ХХІ ВЕКЕ****Евгений ПРИСТУПА, Михаил МЕЛЬНИК,
Марьян ПИТЫН***Львовский государственный университет
физической культуры, г. Львов, Украина,
e-mail: pityn7@gmail.com*

Аннотация. Реформирование системы физического воспитания и спорта в высших учебных заведениях Украины привело к появлению новых вызовов для специалистов отрасли. Цель исследования: обосновать направления развития студенческого спорта с учетом современного этапа развития Украины в ХХІ веке. Установлено, что совокупность направлений дальнейшего развития студенческого спорта Украины в краткосрочном и долгосрочном периодах распределяются на подгруппы по значению и содержанию. В общем, для разных структур краткосрочного и долгосрочного развития студенческого спорта Украины совместными направлениями дальнейшего развития студенческого спорта Украины с высокой вероятной эффективностью являются также: налаживание и координация сотрудничества структур студенческого спорта со спонсорами и меценатами, создание льгот для обеспечения питанием и проживанием студентов-спортсменов в вузе.

Ключевые слова: студенческий спорт, обоснования, направления, развитие.

**JUSTIFICATION
OF DEVELOPMENT DIRECTIONS
OF STUDENTS SPORTS OF UKRAINE
IN THE XXI CENTURY****Yevhen PRYSTUPA, Mykhailo MEL'NYK,
Marian PITYN***Lviv State University of Physical Culture, Lviv,
Ukraine, e-mail: pityn7@gmail.com*

Abstract. Reform of physical education and sport system in higher educational institutions of Ukraine led to new challenges for specialists of this sphere. Objective: to justify the directions of student sport development with consideration of current stage of Ukraine development in the XXI century. Organization. Conducted assessment of seven experts on issues of student sport. Results. Found that set of directions of future development of student sports of Ukraine in short and long periods are divided into subgroups by value and content. Overall for the different structures of short and long period development of student sport Ukraine similar directions of further development of student sport with high probable efficacy are next: establishing and coordinating of students sport structures cooperation with sponsors and patrons, creation of incentives for the provision of food and accommodation of students sportsmen in higher educational institutions.

Keywords: student sports, justification, directions, development.

Постановка проблеми. Реформування системи фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах України зумовило появу нових викликів для фахівців із галузі фізичного виховання [2, 4, 8]. Основними чинниками удосконалення фізкультурно-спортивної діяльності студентів стають уподобання суб'єктів цієї діяльності, можливості до ефективного поєднання занять спортом і навчальною діяльністю, перспективи особистісного розвитку студентів тощо [3, 5, 9, 11].

Вирішення проблеми активізації і позитивного ставлення студентів до занять з фізичного виховання у вищих навчальних закладах фахівці вбачають у його спортизації [1, 6]. Основними шляхами цього є створення спортивних секцій та загалом розвитку студентського спортивного руху [2, 5].

Студентський спорт України представлений на змаганнях різного рівня з середини 90-х років ХХ століття [7, 9, 10]. Однак про повноцінне існування зазначеної соціальної практики в нашій країні свідчать деякі характерні ознаки, що з'явилися лише в останнє десятиліття [3, 6].

До того ж Україна, маючи на сучасному етапі характерні особливості соціально-політичного, культурологічного, економічного та правового розвитку, потребує актуалізованого вивчення та обґрунтування національної системи студентського спорту [3, 5]. Проблеми погіршення здоров'я, фізичного розвитку і фізичної підготовленості населення, відсутності ефективного переходу від системи дитячо-юнацького спорту до спорту вищих досягнень, посилення суперництва в спорті вищих досягнень підсилюють своєчасність розв'язання нових завдань для студентського спорту України [2, 3, 4, 5].

Таким чином, виявлене протиріччя між наявністю й активним суспільним значенням студентського спортивного руху в Україні та відсутністю науково-методичного обґрунтування основ його діяльності в сучасному суспільстві утворює важливе науково-практичне завдання вивчення становлення та розвитку студентського спорту в Україні у ХХІ столітті.

Зв'язок роботи із науковими темами та планами. Дослідження виконано згідно з темами «Основи теоретичної підготовки в спорті» (номер державної реєстрації 0113U000659) на 2013–2017 рр. та «Теоретико-методичні основи управління тренувальним процесом та змагальною діяльністю в олімпійському, професійному та адаптивному спорті» (номер державної реєстрації 0116U003167) на 2016–2020 рр. плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Активізація наукових досліджень з проблематики студентського спорту припадає на завершення ХХ – початок ХХІ століття, що пов'язано зі зростанням зацікавленості суспільства різними соціальними практиками спорту та окремими видами спорту [1, 6]. Значну частину наукових досліджень, присвячених студентському спорту, спрямовано на вивчення окремих аспектів діяльності в різних країнах світу [3, 7, 9], загальним проблемам міжнародного студентського руху [7, 9], історіографії студентського спорту України [5], з'ясуванню значення студентського спорту в формуванні культури особистості молодшої людини [8, 11] тощо.

Мета дослідження: обґрунтувати напрями розвитку студентського спорту з урахуванням сучасного етапу розвитку України у ХХІ столітті.

Методи та організація дослідження. Використано такі методи: теоретичний аналіз та узагальнення (вивчення відомостей джерел наукової та методичної літератури, даних мережі Інтернет для встановлення рівня вивченості проблеми дослідження, з'ясування основних компонентів діяльності в студентському спорті, обґрунтування напрямів розвитку студентського спорту України); аналіз документальних матеріалів (вивчення змісту нормативно-правових документів загальнодержавного рівня, установчих документів спортивних клубів при вищих навчальних закладах України різного рівня акредитації та національних федерацій з видів спорту, звітних документів з фізичної культури і спорту за період 2000–2015 років); метод експертного оцінювання (визначення пріоритетності напрямів для короткострокового та довгострокового розвитку студентського спорту України); методи математичної статистики (оброблення емпіричних даних на різних етапах дослідження).

Основним критерієм відбору експертів була їхня компетентність. З метою їхнього обґрунтування проведено експертне оцінювання, до якого залучено сім фахівців, які мають безпосередній стосунок до діяльності в студентському спорті. Серед них два доктори та три кандидати наук, три заслужені тренери України, два заслужені працівники (освіти та фізичної культури) України. Середній стаж професійної діяльності становив $23,85 \pm 4,39$ року. Використано об'єктивний спосіб добору експертів на основі їхніх професійних характеристик. Проведене індивідуальне опитування, яке полягало в тому, що кожен експерт надав свою оцінку незалежно від інших, а потім ці оцінки за допомогою статистичних методів були об'єднані в

загальну. Основним способом було інтерв'ювання (опитування за різними типами запитань). Експертам запропоновано письмово оцінити в межах від одного до семи балів імовірну ефективність кожного із визначених напрямів у перспективі короткострокового та довгострокового розвитку студентського спорту України у XXI столітті. Експертне оцінювання проведено відповідно до загальноприйнятого алгоритму.

За результатами оцінювання усі напрями в межах короткострокового та довгострокового розвитку студентського спорту України були розподілені на три основні групи (1,00–2,99 бала – низька; 3,00–4,99 бала – середня та 5,00–7,00 бала – висока ймовірна ефективність). У статті ми подали лише ті напрями, які, на узгоджену думку експертів ($W=0,35-0,53$), мають високу ймовірну ефективність (межі оцінок становили 5,00–5,57 бала, $W=0,35-0,53$ для короткострокового та 5,00–6,57 бала, $W=0,49-0,63$ для довгострокового розвитку).

Виклад основного матеріалу. За результатами попередніх етапів дослідження, на підставі вивчення даних студентського спорту України впродовж 2000–2015 рр., аналізування опитування безпосередніх учасників (суб'єктів) цієї діяльності ми сформуваємо низку проблем та виокремили варіанти їхнього подолання та загалом оптимізації діяльності в цій соціальній практиці спорту України.

Загалом виокремлено 57 можливих змістових напрямів подальшого розвитку окремих сторін діяльності та студентського спорту України. Їх розглядали в перспективі реалізації на короткостроковий (до 5 років) та довгостроковий (понад 5 років) періоди. З метою їхнього обґрунтування проведено експертне оцінювання, до якого залучено сім фахівців, які мають безпосередній стосунок до діяльності в студентському спорту.

Усі виокремлені змістові напрями можливого подальшого розвитку окремих сторін діяльності та студентського спорту України загалом у XXI столітті умовно розподілено на кілька блоків. Перший блок під назвою «Змагання» пов'язаний із такими напрямками: організація внутрішньовишівських змагань на систематичній основі та упродовж усього навчального року; інтеграція студентських змагань із іншими змаганнями; розвиток у ВНЗ та введення до програм змагань Всеукраїнської універсиади національних видів спорту; проведення фінальних змагань в обласних містах України та на «традиційних» спортивних спорудах; стандартизація термінів проведення та загалом календаря змагань у видах студентського спорту; формування програми змагань серед студентів на вишівському та національному рівнях з урахуванням рейтингу популярності видів спорту.

Другий блок напрямів умовно об'єднано під назвою «Організація». Серед його напрямів є такі: розробка та обґрунтування об'єктивної системи відбору спортсменів у студентському спорті; обґрунтування пропорційного розподілу між групами видів спорту в програмі змагань Всеукраїнської універсиади; обґрунтування варіативності видів спорту та дисциплін у межах програми змагань Всеукраїнської універсиади; організація вишівських та національних змагань серед студентів із урахуванням принципів провідних країн у студентському спорті; зміна критеріїв підрахунку очок в загальнонаціональному заліку вищих навчальних закладів (ВНЗ) у змаганнях Всеукраїнської універсиади; систематичне (2–4 рази на рік) проведення фестивалів студентського спорту; диференціація участі студентів-спортсменів у студентських та інших змаганнях; запровадження можливості викладачам ВНЗ підвищувати кваліфікацію за програмою підготовки спортсменів із її подальшим зарахуванням; зміна критеріїв оцінювання фізкультурно-спортивної діяльності ВНЗ із введенням інтегрального критерію (масовість, результативність тощо).

Третій блок мав чітко виражене спрямування на нормативно-правове регулювання діяльності, зокрема це співпраця між ВНЗ місцевого та обласного рівня із метою залучення студентів-спортсменів до навчально-тренувальної та змагальної діяльності в адекватних умовах; закріплення нормативно-правового статусу студентів-спортсменів на національному та місцевому рівнях; розширення положень щодо місця та ролі студентського спорту в нормативно-правових документах; обґрунтування та закріплення в нормативно-правових документах особливих умов для оренди спортивних споруд для студентів-спортсменів.

Четвертий блок був спрямований на забезпечення різних аспектів діяльності студентського спорту України. Серед цих напрямів такі: створення пільг для забезпечення харчуванням

та проживанням студентів-спортсменів у ВНЗ; створення та підтримання функціонування єдиної бази студентів-спортсменів; створення та підтримання функціонування єдиної бази спортивних споруд ВНЗ різного підпорядкування; організація та проведення семінарів (у тому числі із залученням закордонних фахівців) за тематикою студентського спорту; утворення на основі діяльності стаціонарних організацій обласних осередків медико-біологічного забезпечення підготовки студентів-спортсменів; розробка типових програм з видів спорту в умовах ВНЗ; розробка методичних рекомендацій із відбору до груп на вищих рівнях (резервний та спорт вищих досягнень) ВНЗ студентів загальних курсів.

П'ятий блок напрямів був пов'язаний із економічними аспектами, серед них такі: введення дотацій на фінансування студентського спорту України; розробка системи пільгового оподаткування суб'єктів діяльності в студентському спорті України; пропорційне розподілення фінансування на забезпечення розвитку різних видів спорту в умовах ВНЗ; виокремлення частки фінансування (державного та місцевого) студентського спорту певних ВНЗ з урахуванням їхнього рейтингу; налагодження та координація співпраці структур студентського спорту зі спонсорами та меценатами; розробка програми концесій спортивних споруд, що належать ВНЗ; створення умов державного фінансування логістики студентського спорту; обґрунтування рангової системи часткового забезпечення спортивним інвентарем ВНЗ; запровадження логістичних заходів із узгодження попиту та пропозиції спортивного обладнання для забезпечення діяльності у видах студентського спорту; забезпечення індивідуальної співпраці виробників спортивних товарів (іншої продукції) із провідними студентами-спортсменами; створення пільгових умов для діяльності спонсорів студентського спорту України.

Шостий блок передбачав елементи популяризації студентського спорту та зокрема такі напрями: грантове підтримання проведення змагань серед студентів із різних видів спорту; розробка системи заохочення (через стипендії) студентів-спортсменів; розробка та запровадження піар-компанії змагань студентського спорту України на національному та міжнародному рівнях; соціологічне обґрунтування популярності видів спорту та рухової активності серед студентської молоді; диференційований регіональний розвиток видів спорту, популярних серед студентів; розробка розширеної системи реєстрації «рекордів» за різними аспектами діяльності в студентському спорті України.

Сьомий блок передбачав введення інновацій в студентському спорті України. Запропоновано такі напрями: забезпечення випуску науково-популярної, публіцистичної та довідкової літератури з проблематики спорту для студентської молоді; утворення та підтримання діяльності консультативного центру з підготовки студентів-спортсменів та забезпечення проведення студентських змагань; запровадження пільг для ВНЗ за умови побудови та запуску нових спортивних споруд; розробка програми залучення провідних тренерів із видів спорту до діяльності на постійній чи фрагментарній основі у ВНЗ; організація міжнародного стажування для викладачів ВНЗ за проблематикою студентського спорту; організація міжнародного обміну студентами-спортсменами; проведення науково-практичних конференцій з проблематики студентського спорту; посилення ролі національних федерацій з видів спорту в розвитку видів спорту у ВНЗ; створення інноваційних програм розвитку студентського спорту при ВНЗ та їхня перевірка в умовах України.

Останній блок за змістовим компонентом мав такі напрями: розробка індивідуальних підходів до навчання провідних студентів-спортсменів з елементами екстернату та дистанційної форми навчання; запровадження індивідуальної програми навчання для провідних студентів-спортсменів, які вибороли право представляти країну та готуються до змагань Всесвітніх універсіад; створення інформаційних ресурсів у засобах масової комунікації за проблематикою студентського спорту України; розробка та обґрунтування критеріїв моніторингу стану розвитку студентського спорту у ВНЗ; забезпечення безбар'єрності та доступності спортивних споруд при ВНЗ України.

Таким чином, до напрямів, які сприятимуть оперативному впливові на стан розвитку студентського спорту України, експерти ввели проведення фінальних змагань в обласних містах України та на загальновідомих спортивних спорудах ($5,00 \pm 1,14$ бала), розвиток у ВНЗ та введення до програм змагань Всеукраїнської універсіади національних видів спорту ($5,29 \pm 1,10$

бала) – блок «змагання»; створення пільг для забезпечення харчуванням та проживанням студентів-спортсменів у ВНЗ ($5,14 \pm 1,55$ бала) – блок «забезпечення»; посилення ролі національних федерацій з видів спорту в розвитку видів спорту у ВНЗ ($5,29 \pm 1,27$ бала) – блок «популяризація»; забезпечення безбар'єрності та доступності спортивних споруд при ВНЗ України ($5,57 \pm 1,06$ бала), створення інформаційних ресурсів у засобах масової комунікації за проблематикою студентського спорту України ($5,00 \pm 0,86$ бала) – блок «інше»; розробка системи заохочення (через стипендії) студентів-спортсменів ($5,43 \pm 1,51$ бала), розробка та запровадження піар-компанії змагань студентського спорту України на національному та міжнародному рівнях ($5,00 \pm 1,71$ бала) – блок «інновації»; забезпечення індивідуальної співпраці виробників спортивних товарів (іншої продукції) із провідними студентами-спортсменами ($5,43 \pm 1,35$ бала), налагодження та координація співпраці структур студентського спорту із спонсорами та меценатами ($5,57 \pm 1,06$ бала), розробка системи пільгового оподаткування суб'єктів діяльності в студентському спорті України ($5,00 \pm 1,43$ бала), створення пільгових умов для діяльності спонсорів студентського спорту України ($5,29 \pm 1,39$ бала) – блок «економіка».

Для довгострокового розвитку студентського спорту України експерти вбачають найбільш ефективним реалізацію таких напрямів: інтеграція студентських змагань із іншими змаганнями ($5,71 \pm 1,06$ бала), стандартизація термінів проведення та загалом календаря змагань у видах студентського спорту ($5,29 \pm 1,39$ бала) – блок «змагання»; зміна критеріїв оцінювання фізкультурно-спортивної діяльності ВНЗ із введенням інтегрального критерію ($6,57 \pm 0,61$ бала), зміна критеріїв підрахунку очок у загальнонаціональному заліку ВНЗ у змаганнях Всеукраїнської універсиади ($5,71 \pm 0,82$ бала), організація вишівських та національних змагань серед студентів із урахуванням принципів провідних країн у студентському спорті ($5,29 \pm 0,98$ бала), розробка та обґрунтування об'єктивної системи відбору спортсменів у студентському спорті ($5,29 \pm 1,67$ бала) – блок «організація»; закріплення нормативно-правового статусу студентів-спортсменів на національному та місцевому рівнях ($5,71 \pm 1,27$ бала) – блок «право»; розробка типових програм з видів спорту в умовах ВНЗ ($5,29 \pm 0,69$ бала), створення пільг для забезпечення харчуванням та проживанням студентів-спортсменів у ВНЗ ($5,43 \pm 1,35$ бала), створення та підтримання функціонування єдиної бази студентів-спортсменів ($5,00 \pm 1,71$ бала) – блок «забезпечення»; запровадження пільг для ВНЗ за умови побудови та запуску нових спортивних споруд ($5,00 \pm 1,14$ бала), організація міжнародного обміну студентами-спортсменами ($5,29 \pm 1,18$ бала) – «популяризація»; запровадження індивідуальної програми навчання для провідних студентів-спортсменів, які вибороли право представляти країну та готуються до змагань Всесвітніх універсиад ($5,00 \pm 1,71$ бала) – «інше»; розробка розширеної системи реєстрації «рекордів» за різними аспектами діяльності в студентському спорті України ($5,43 \pm 1,51$ бала), соціологічне обґрунтування популярності видів спорту та рухової активності серед студентської молоді ($5,29 \pm 1,47$ бала) – блок «інновації»; налагодження та координація співпраці структур студентського спорту зі спонсорами та меценатами ($5,86 \pm 1,06$ бала) – блок «економіка».

Відзначимо, що із усієї сукупності визначених напрямів подальшого розвитку студентського спорту України у XXI столітті тільки 9 (для короткострокового) та 5 (для довгострокового розвитку) отримали оцінки нижчі за 3,00 бали, тобто, на думку експертів, мають низьку ймовірну ефективність.

За результатами проведеного експертного оцінювання визначено, що напрями подальшого розвитку студентського спорту України в короткостроковому та довгостроковому періодах мають відмінну структуру. Із усіх напрямів, які визначені експертами як ймовірно найбільш ефективні, лише два одночасно представлені в структурах короткострокового та довгострокового періодах: налагодження та координація співпраці структур студентського спорту зі спонсорами та меценатами, створення пільг для забезпечення харчуванням та проживанням студентів-спортсменів у ВНЗ.

Висновки. Сукупність напрямів подальшого розвитку студентського спорту України в короткостроковому та довгостроковому періодах розподілено на підгрупи за значенням (низької, середньої та високої ймовірної ефективності) та змістом (спрямовані на вирішення проблем організації, власне змагань, забезпечення, інновацій, популяризації, економічних і правових та

інших аспектів діяльності). Для відмінних структур короткострокового та довгострокового розвитку студентського спорту України спільними напрямками подальшого розвитку студентського спорту України із високою ймовірною ефективністю є такі: налагодження та координація співпраці структур студентського спорту зі спонсорами та меценатами, створення пільг для забезпечення харчуванням та проживанням студентів-спортсменів у вишах.

Перспективи подальших досліджень передбачають розробку заходів реалізації напрямів короткострокового та довгострокового розвитку студентського спорту України у XXI столітті.

Список літератури

1. Гаязова А. В. Проблемы студенческого спортивного движения / А. В. Гаязова, В. Я. Назмутдинов // Перспективы развития современного студенческого спорта: на пути к Универсиаде-2013 в Казани : матеріали Всерос. науч.-практ. конф. – Казань, 2012. – С. 48–52.
2. Ківернік О. Організаційні особливості процесу фізичного виховання у вищих навчальних закладах України // Ківернік О., Городянський С., Пітин М. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків, 2008. – № 1–2. – С. 20–22.
3. Мельник М. Г. Проблеми розвитку студентського спорту України у XXI столітті / Мельник М. Г., Пітин М. П. // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2015. – Вип. 129, т. 1. – С. 169–172.
4. Мельник М. Г. Нормативно-правове регулювання студентського спорту України / Мельник М. Г., Пітин М. П. // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – Київ, 2015. – Вип. 10 (65). – С. 105–108.
5. Носко М. О. Державна освітня політика щодо формування здорового способу життя студентської молоді / М. О. Носко, Ю. М. Носко // Вища освіта України. – 2014. – № 1.
6. Носко М. О. Теоретико-методические основы физического воспитания студентов с ограниченными возможностями здоровья / М. О. Носко, С. Г. Адырхаев // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2014. – Вип. 118, т. 3. – С. 193–198.
7. Пасмуров А. Г. Тенденции развития студенческого спорта на основе критического обзора научных публикаций / А. Г. Пасмуров, З. М. Кузнецова // Теория и практика физической культуры. – 2011. – № 1. – С. 87–94.
8. Приступа Е. Н. Решение проблем современной молодежи средствами олимпийского образования / Приступа Е. Н., Брискин Ю. А., Питын М. П. // Sportul Olimpic ei sportul pentru toți : material. congres. Ст. Intern. / col. red.: Manolachi V., Danail S. – Ch. : USEFS, 2011. – Vol. 1. – P. 148–151.
9. Степанюк С. Особливості формування і розвитку студентського спортивного руху в Україні / Світлана Степанюк // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2003. – Вип. 7, т. 1. – С. 177–184.
10. Томенко О. А. Організаційна структура та особливості діяльності спортивного комітету України / Томенко О. А. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2015. – №6 (50). – С. 174–177.
11. Томенко О. Міжнародний досвід організації проектів та програм зі здоров'язбереження і рухової активності різних груп населення [Електронний ресурс] / Олександр Томенко // Спортивна наука України. – 2014. – №3 (61). – С. 12–18. – Режим доступу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/232/226> (дата звернення: 11.11.2015).

Стаття надійшла до редколегії 19.01.2016

Прийнята до друку 16.02.2016

Підписана до друку 26.02.2016